Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2024/2025

Klasy IV–VI[1]
1) Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*
2) Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks)
3) Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*
4) Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*
5) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*

Klasy VII i VIII
1) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
2) Aleksander Fredro, *Zemsta*
3) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
4) Jan Kochanowski, wybór fraszek, wybrana pieśń, treny VII i VIII
5) Adam Mickiewicz*, Reduta Ordona*, *Świtezianka*, *Dziady* część II, *Pan Tadeusz* (księgi: I, II, IV, X, XI, XII)
6) Sławomir Mrożek, *Artysta*
7) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
8) Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*, *Quo vadis* (fragmenty)
9) Juliusz Słowacki, *Balladyna*
10) Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace* (fragmenty)

Inne lektury obowiązkowe, do których można odwołać się w zadaniach otwartych krótkiej odpowiedzi oraz w wypracowaniu

Klasy IV–VI
1) René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań)
2) Ignacy Krasicki, wybrane bajki
3) Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (wybrane fragmenty)
4) Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*
5) wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie
6) Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o talentach, o miłosiernym Samarytaninie
7) wybrane podania i legendy polskie
8) wybrane baśnie polskie i europejskie
9) Maria Konopnicka, *Rota*

[1] W roku szkolnym 2024/2025 zadania w części I arkusza, które będą dotyczyły lektur obowiązkowych dla klas IV–VI, będą odnosić się wyłącznie do fragmentu lektury zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, nie będą sprawdzały znajomości treści lub problematyki całej lektury obowiązkowej.

Lektury obowiązkowe wykreślone w podstawie programowej z 2024 r., do których także można odwołać się w zadaniach otwartych krótkiej odpowiedzi oraz w wypracowaniu

Klasy IV–VI

1) Charles Perrault, *Kopciuszek*
2) Adam Mickiewicz, *Powrót taty*, *Pani Twardowska*
3) Bolesław Prus, *Katarynka*
4) Aleksander Puszkin, *Bajka o rybaku i rybce*
5) Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*
6) Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*
7) legendy polskie: o Lechu, o Piaście, o Kraku i Wandzie
8) mit o Orfeuszu i Eurydyce
9) przypowieści: o siewcy, o pannach roztropnych

Klasy VII i VIII

1) Jan Kochanowski, treny I i V
2) Ignacy Krasicki, *Żona modna*
3) Adam Mickiewicz, *Śmierć pułkownika*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*, *Pan Tadeusz* (księgi: III, V, VI, VII, VIII, IX)
4) Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Frances Hodgston Burnett

TAJEMNICZY OGRÓD

Mary Lennox po śmierci rodziców zamieszkała w Anglii, u swojego wujka. Na terenie jego posiadłości odkryła zaniedbany ogród, któremu chciała przywrócić dawny wygląd. Dziewczynce w zrealizowaniu tego planu pomagali przede wszystkim służąca Martha oraz jej młodszy brat – Dick.

To było niezwykłe! Mary wstrzymała oddech i przystanęła, by popatrzeć. Pod drzewem, wsparty o pień plecami, siedział chłopiec i grał na fujarce. […] Na drzewie, o którego pień był oparty, siedziała wiewiórka, patrząc na chłopca, zza krzaków zaś wyciągał szyję i nasłuchiwał bażant, a tuż przy nim siedziały dwa króliki, ruszając różowymi pyszczkami – wszystkie te zwierzęta jakby się coraz bardziej przysuwały, by słuchać łagodnych tonów fujarki.

Ujrzawszy Mary, chłopiec wyciągnął rękę i odezwał się głosem tak cichym jak jego granie.

– Nie trzeba się ruszać, bo pouciekają.

Mary stała nieruchomo. Chłopiec przestał grać i zaczął podnosić się z ziemi. Robił to tak wolno, iż ledwie można było spostrzec, że się rusza, lecz wreszcie wyprostował się, a wtedy wiewiórka drapnęła na gałęzie, bażant skrył się w krzakach, a króliki uciekły w podskokach, choć wcale nie zdawały się przestraszone.

– Jestem Dick – rzekł chłopiec. – Wiem, że to panna Mary. Mary uprzytomniła sobie teraz, iż od razu wiedziała, że to musi być Dick, nikt inny. […]

– Wstawałem powolutku – tłumaczył – bo gdybym nagle się zerwał, toby się przestraszyły. Człowiek musi delikatnie się ruszać i cicho mówić, kiedy ma do czynienia ze zwierzętami.

Mówił do niej tak, jakby się znali od dawna. Mary pojęcia nie miała, jacy są chłopcy, więc odpowiadała trochę sztywno i czuła się lekko onieśmielona.

– Czy otrzymałeś list Marthy? – spytała.

Skinął twierdząco rudą, kędzierzawą czupryną.

– Dlatego tu przyszedłem.

Schylił się, by podnieść coś z ziemi.

– Przyniosłem narzędzia: łopatkę, grabie i motykę. Mocne i dobre! Jest też szufelka.

A kiedy kupowałem nasiona, kupcowa[1] dodała mi paczuszkę nasion białego maku i niebieskiej ostróżki.

– Pokażesz mi nasiona? – spytała Mary. […]

– Usiądźmy sobie tu na pniu i obejrzyjmy wszystko.

Usiedli i Dick wyciągnął z kieszeni niezgrabne zawiniątko w brązowym papierze. Rozwinął sznurek, a wewnątrz ukazały się paczuszki z obrazkami kwiatów na każdej.

– Jest tu dużo rezedy[2] i maków – rzekł. […]

Ucichł i szybko odwrócił głowę, a twarz mu się rozjaśniła.

– Skąd ten rudzik[3] woła? – spytał, nadsłuchując. Świergot dolatywał z pokrytego czerwonymi jagodami ostrokrzewu. Mary domyśliła się zaraz, czyj to głos.

– Czy on nas woła? – spytała.

– Tak – rzekł Dick, jak gdyby to była rzecz całkiem naturalna – woła kogoś, kogo lubi. […]

Podsunął się w stronę krzaka tym łagodnym ruchem, który Mary zauważyła już przedtem, i wydał dźwięk całkiem podobny do ćwierkania rudzika. Ptaszek słuchał kilka sekund uważnie, po czym zaćwierkał, jakby odpowiadał na pytanie.

– To wielki przyjaciel panienki – uśmiechnął się Dick.

– Tak myślisz? – skwapliwie zapytała Mary, pragnąc usłyszeć potwierdzenie. – Myślisz, że on mnie naprawdę lubi?

– Nie przyleciałby tak blisko, gdyby nie lubił – odparł Dick. – Ptaki niełatwo zaprzyjaźniają się, a taki rudzik to potrafi wystrychnąć na dudka gorzej niż człowiek. Niech panienka popatrzy, jak się teraz wdzięczy, jakby chciał powiedzieć: „Czy panienka nie widzi, jaki ze mnie ładny ptaszek?”.

I zdawało się, że naprawdę tak jest. Rudzik mizdrzył się, skacząc po gałązkach, ćwierkał i przechylał główkę.

– Czy rozumiesz mowę ptaków? – spytała Mary.

Twarz Dicka rozjaśniła się. Chłopiec roześmiał się szeroko i potarł ręką czuprynę.

– Zdaje mi się, że rozumiem, i one też myślą, że rozumiem – odparł. – Tak dawno z nimi w tych wrzosach przebywam. Widziałem, jak się z jajka wykluwały, jak się opierzały, uczyły latać i zaczynały śpiewać. Czasem mi się zdaje, że i ja jestem królikiem albo wiewiórką, albo jakimś żukiem. Czasem to sobie myślę, że może i ptakiem albo lisem, bo ja wiem?

Frances Hodgston Burnett, *Tajemniczy ogród*, tłum. Jadwiga Włodarkiewicz, Warszawa 2015.

[1] Kupcowa – kobieta trudniąca się handlem.
[2] Rezeda – rodzaj roślin zielnych.
[3] Rudzik – gatunek ptaka.

[598 wyrazów]

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Tajemniczego ogrodu* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z przytoczonego fragmentu wynika, że Mary i Dick znali się od dawna.	**P**	**F**
Podczas spotkania Dick pokazał Mary różne nasiona kwiatów.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Tajemniczego ogrodu* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Dziewczynka na początku rozmowy czuła się speszona.	**P**	**F**
Między Mary a Dickiem nawiązała się nić porozumienia.	**P**	**F**

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Tajemniczego ogrodu* można stwierdzić, że Mary

A. jest zbyt pewna siebie.
B. ignoruje zaczepki rudzika.
C. traktuje chłopca z wyższością.
D. interesuje się otaczającym ją światem.

Zadanie 4. (0–3)

4.1. Spośród podanych niżej sformułowań wybierz te trzy, które charakteryzują Dicka w przytoczonym fragmencie *Tajemniczego ogrodu.* Następnie zapisz oznaczenia literowe tych sformułowań w miejscach wyznaczonych kropkami.

A. Niechętnie pomaga ludziom.
B. Ma rozległą wiedzę przyrodniczą.
C. Potrafi naśladować głosy ptaków.
D. Ma trudności w nawiązywaniu kontaktów.
E. Uważnie obserwuje zachowania zwierząt.

Sformułowania, które dotyczą Dicka, oznaczono literami: ..... , ... oraz ..... .

4.2. Spośród sformułowań wskazanych przez Ciebie wybierz jedno i uzasadnij jego trafność na podstawie przytoczonego fragmentu *Tajemniczego ogrodu*. Nie cytuj sformułowań z arkusza.

Wybieram sformułowanie oznaczone literą: .....

Uzasadnienie: …….....…….……

……..……...……

Zadanie 5. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Skinął twierdząco rudą, kędzierzawą czupryną* podkreślone wyrazy

to | **A** | **B** |, dzięki którym określono cechy | **C** | **D** | chłopca.

A. epitety
B. ożywienia
C. usposobienia
D. wyglądu

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W wypowiedzeniu *Ptaki niełatwo zaprzyjaźniają się, a taki rudzik to potrafi wystrychnąć na dudka gorzej niż człowiek* podkreślone sformułowanie można zastąpić związkiem wyrazowym

A. *postawić do pionu*.
B. *wystawić na próbę*.
C. *wyprowadzić w pole*.
D. *sprowadzić na ziemię*.

Zadanie 7. (0–2)

Spośród poniższych zdjęć wybierz jedno i wyjaśnij, w jaki sposób krajobraz przedstawiony na nim łączy się z losami jednego z bohaterów lektury obowiązkowej wybranej przez Ciebie. Uzasadnij swój wybór.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego.

1.

2.

3.

4.

www.bing.com

Wybieram zdjęcie nr: …….

Bohater lektury obowiązkowej: …….

Tytuł lektury obowiązkowej: …….....

Uzasadnienie: ……..……

……

Zadanie 8. (0–2)

Przekształć podane zdania w taki sposób, aby powstały wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania.

1. Dick gra na fujarce i obserwuje zwierzęta przysłuchujące się grze.
   Dick, ……, obserwuje zwierzęta przysłuchujące się grze.

2. Mary stoi nieruchomo i przygląda się zwierzętom zgromadzonym wokół Dicka.
   Mary, ……, przygląda się zwierzętom zgromadzonym wokół Dicka.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Sebastian Taboł

ISTOTA CZYTANIA

Ze słowem „czytanie” stykamy się bardzo często i używamy tego pojęcia w bardzo wielu sytuacjach. Nie mam tu na myśli tylko czytania tekstu pisanego czy drukowanego.

Z oczu lub twarzy można wyczytać emocje, które ktoś przeżywa. Ratownik GOPR[1] może wnikliwie czytać mapę okolicy. Dyrygent może biegle czytać zapis nutowy wielkiej opery. Kierowca prowadzący samochód odczytuje ze znaków drogowych wskazania dotyczące jazdy. Wielu ludzi używa sformułowania „czytanie między wierszami”, oznaczającego, że nie do końca wierzymy, czy rozmówca czegoś przed nami nie ukrywa, lub domyślamy się treści, których rozmówca nie sformułował wprost.

Z podanych przykładów wynika, że w naszej świadomości słowo „czytanie” zadomowiło się na dobre. Tym słowem pomagamy sobie zobrazować wiele różnorodnych sytuacji, z jakimi spotykamy się w naszym codziennym życiu. Wszystkie podane wyżej przykłady są do siebie podobne – każda z tych osób dostrzegła jakieś znaki, które potem odpowiednio zinterpretowała. Jeżeli ratownik GOPR źle odczyta mapę, nie znajdzie zaginionych turystów, kierowca nieumiejący czytać znaków może spowodować wypadek, a dyrygent nieumiejący czytać zapisu nutowego nie będzie wiedział, kto z grających fałszuje. Dzięki umiejętności czytania człowiek jest w stanie poznać nową rzeczywistość i uzyskać nowe informacje. Każdy z nas musi poprawnie odczytywać znaczenie przyporządkowane do określonych znaków, aby trafnie zinterpretować treść ukrytą pod nimi.

Czytanie jest procesem bardzo złożonym. Polega na rozumieniu treści zawartych w tekście. Obejmuje także umiejętność racjonalnego i sprawnego odczytywania różnorodnych tekstów. Inaczej czyta się teksty naukowe, najeżone specjalistycznymi terminami, a inaczej – literaturę piękną. Każdy napisany tekst jest odrębny ze względu na tematykę i na sposób ujmowania problemu. Niektórzy z nas sami się przekonali, że czasami niezbędne okazuje się umiejętne odczytywanie tabel, schematów, rysunków, rozkładów jazdy. Umiejętność czytania wykorzystujemy inaczej w trakcie czytania powieści, po którą sięgamy z własnej woli, żeby się odprężyć, a inaczej w trakcie czytania, do którego

zostaliśmy zmuszeni. Czasem jakiś tekst czytamy kilkakrotnie, aby uchwycić w nim istotne kwestie lub znaleźć ważne daty, nazwiska lub zdarzenia. Jeszcze inaczej czytamy gazetę, aby się dowiedzieć, co ciekawego wydarzyło się na świecie. Jak sami się przekonujemy, techniki czytania różnią się w zależności od jego celu.

Umiejętność czytania jest wykorzystywana do wyszukiwania potrzebnych nam informacji. Ważne jest rozeznanie w świecie tekstów, które dotyczą interesujących nas wiadomości. Na koniec trzeba wspomnieć o tym, że umiejętność czytania jest konieczna w procesie uczenia się. Dzięki uczeniu się zdobywamy nową wiedzę lub weryfikujemy obecne sądy, rozwijamy się wszechstronnie i samokształcimy. Czytanie zaspokaja nasze codzienne potrzeby: dostarczania informacji i rozrywki, zdobywania wiedzy, kształtowania swojego poglądu na świat, rozwijania swojej osobowości.

Na podstawie: Sebastian Taboł, *Istota czytania*, Kraków 2005.

[1] GOPR – Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

[413 wyrazów]

Zadanie 9. (0–2)

Uzupełnij poniższe zdania tak, aby powstało streszczenie tekstu *Istota czytania*.

Tematem tekstu jest ……...

…… .

Autor zauważa ……....

……...

W podsumowaniu ……...

……....

Zadanie 10. (0–1)

Z podanych pytań wybierz to, na które nie można znaleźć odpowiedzi w 4. akapicie tekstu *Istota czytania*. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Na czym polega proces czytania?
B. Od czego zależy dobór techniki czytania?
C. Dlaczego niektóre teksty wymagają wielokrotnego czytania?
D. W jakich sytuacjach przydaje się umiejętność czytania różnych znaków?

Zadanie 11. (0–1)

Na podstawie przytoczonego tekstu *Istota czytania* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z tekstu Sebastiana Taboła wynika, że jednym z celów czytania jest zdobywanie informacji.	**P**	**F**
Z tekstu Sebastiana Taboła wynika, że czytanie powieści i czytanie gazety służą temu samemu celowi.	**P**	**F**

Zadanie 12. (0–1)

Dokończ zdanie tak, aby było zgodne z treścią tekstu *Istota czytania*. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zdaniem Sebastiana Taboła proces czytania dotyczy

A. głównie znaków służących praktycznym celom.
B. tylko znaków tworzących teksty pisane i drukowane.
C. wszystkich znaków spotykanych w otaczającym nas świecie.
D. przede wszystkim znaków umożliwiających poznanie ukrytych treści.

Zadanie 13. (0–1)

Na podstawie przytoczonego tekstu *Istota czytania* dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z tekstu Sebastiana Taboła wynika, że czytanie jest czynnością

A. nieodzowną.
B. niepopularną.
C. niecodzienną.
D. nieskomplikowaną.

Zadanie 14. (0–1)

W którym z poniższych wyrazów występuje „rz” wymienne? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *twarzy*
B. *wierzymy*
C. *przykładów*
D. *przekonujemy*

Zadanie 15. (0–1)

Dokończ poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Znaczenia słowa *wszechstronny* należy szukać w słowniku | **A** | **B** | .
Wśród haseł słownikowych będzie je poprzedzać m.in. wyraz | **C** | **D** | .

A. ortograficznym
B. języka polskiego
C. *wszechpotężny*
D. *wszechwiedzący*

Zadanie 16. (0–2)

Iga Świątek, wybitna polska tenisistka, w styczniu 2023 roku w swoich mediach społecznościowych zamieściła wpis promujący czytanie.

www.instagram.com/iga.swiatek

Napisz, w jakiej formie Ty najchętniej poznajesz literaturę – sięgasz po e-book, po papierową książkę czy może po audiobook – i uzasadnij swój wybór, podając dwa argumenty.

Mój wybór: ……

Argument 1.: ……

……

Argument 2.: ……

……

Zadanie 17. (0–3)

Zredaguj zaproszenie na uroczystość wręczenia nagród laureatom konkursu pięknego czytania. Zachęć do udziału w tym wydarzeniu, używając dwóch argumentów, z których co najmniej jeden będzie nawiązywał do tematyki uroczystości.
Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

ZAPROSZENIE

Zadanie 18. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **przemówienie** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Innym utworem literackim w przemówieniu może być także lektura obowiązkowa.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.
- Pisz czytelnie.
- Pamiętaj, że zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem albo wypowiedzi aprobujących nieetyczne postępowanie bohatera.

Temat 1.
O człowieku świadczą jego czyny. **Napisz przemówienie, w którym przekonasz swoich rówieśników o trafności tego stwierdzenia. W wypracowaniu odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej i innego utworu literackiego.**

Temat 2.
Napisz opowiadanie o Twoim spotkaniu z bohaterem lektury obowiązkowej, który przekonał Cię, że warto czynić świat lepszym. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.